

NYTT ÅR MED NYE OPPGAVER - OG NYE MULIGHETER

INO og fremtiden

Av Frederik Skaubo

Når en institusjon har gjort seg selv unødvendig, er målet nådd. Det man har satt seg fore, har man maktet, og fra sitt nye ståsted kan man se bakover og fremover og «alt er såre vel».

De siste års hendelser på historieskrivningens område når det gjelder okkupasjonen etc., gir indikasjoner på at målet for INO er i sikte. Fra det første arbeidet ble startet av «Anders Hafskjold & Co» i slutten av fortidene og frem til d.d. har samling, arkivering og offentliggjøring av historisk stoff og kommentarer foregått. Dette arbeidet har også skapt kontakt med forskere, skribenter og politikere på mange plan. Vi tør si at de sikre dokumentasjoner og beherskede, saklige fremstillinger har medvirket til et klima og en utvikling som gjør at tesen om å unødvendigjøre seg selv, kan anes som en realitet også for INO.

INO's videre oppgaver er sikkert mange og nødvendige. Det er forhold som jeg er sikker på vil bli gjenstand for positiv debatt både på møter og i Folk og Land. En vesentlig oppgave er f.eks. å skape den troverdighet som de nye kunnskaper bør

gi grobunn for. I dette arbeidet er det viktig å møte fortidens og dagens problemer uten fiksering på revansjeønsker. Jeg er ikke villig til å akseptere at «tiden leger alle sår», men smertene blir mindre med avstanden.

NS-folkenes gode vilje dengang og idag er nå klart avdekket og dokumentert. En av våre oppgaver i fremtiden blir å få gjort dette tilgjengelig for de unge gjennom skolens lærebøker. Det skulle vi nå ha et rimelig krav på. Meget av det som står i dem er faktiske feil, og det gjøres ubegrunnede og negative spekulasjoner om motiver og holdninger.

Det er ingen grunn til spådommer for det påbegynte året — heller ikke på «vårt» område. Ting skjer fort og uventet. Men noe synes klart: Viktigere enn noen sinne er nå det nasjonale samholdet. Det er særlig to forhold som kaller på åpenhet fra våre myndigheter og lojalitet fra befolkningen: Europaspørsmålet og fremmedpolitikken. Disse to forhold er så avgjørende for vårt folks fremtid at det også kreves den største ansvarsfølelse av våre politikere og andre offentlige og sivile ledere. I De

Undrer meg på ...

Vår avis, Folk og Land og våre talsmenn, når de er kommet til ordet i ny og ne, er latterliggjort med fra mild malise til overdådig hån hvis de har gravet i fortiden og henvist til egne og andres utsagn og skrifter fra «forna da'r». I en leder (nr. 7/91) ble det ganske riktig påpekt at de historiske begivenheter ikke kan forflyttes i tid. De skjeddene den gang og ble påtalt den gang.

Venstre og marxistpartiene fra AP til NKP ville ha meget store problemer med en slik konfrontasjon. Salongradikalerne, Mot Dag-istene og deres etterplaprer og medløpere vil vanskelig kunne benytte sine uttalelser fra hine hårde 30-år i dagens debatt til særlig flatterende belysning av egne meritter. Vi forstår dem inderlig godt når de forsøker å unngå lys over egen politikk og andres alternativer. Det er heldigvis ikke vårt problem. Vi undres bare - litt lattermilde - over deres freidighet.

Den glade undrer ...

olympiske Leker 1994 tåler både arrangement og deltagelse en fiasko. På de to nevnte feltene tåler vi ikke feil. I 1992 legger det norske folket grunnlaget for en ny fremtid.

På feil side

Av Hans Olavsén

Kjell Fjørtoft:
På feil side.
Den andre krigen.
Gyldendal
Norsk Forlag 1991.

I sin nye bok behandler Kjell Fjørtoft de viktige politiske begivenheter i tidsrommet primo juni til primo oktober 1940. Han slår fast en rekke urokkelige kjensgjerninger: Da Nygaardsvold-regjeringen forlot Tromsø 7. juni, hadde den ingen umiddelbare planer om å fortsette krigføringen mot Tyskland. Den såkalte Elverumsfullmakten er aldri vedtatt. Avtalen som ble inngått i Trondheim 10. juni, er en kapitulasjonsavtale, ingen våpenstillstandsavtale. Han skriver videre en god del om de norske tropper som helt frem til oktober 1940 var stasjonert i Øst-Finnmark,

og som etter ordre fra general Otto Ruge ble forsøkt utvidet til en norsk officersskole. Ruges sterke anmodning til offiserene om å gi sitt æresord på at de ikke påny skulle ta opp kampen mot tyskerne, blir også grundig behandlet, likeledes de sterke motsetninger innenfor Nygaardsvold-regjeringen de første måneder.

Tyngden av boken dreier seg imidlertid om de ynkelige riksrådsforhandlingene, og her er Fjørtoft spesielt lite nådig overfor høyesterettsjustitiarius Paal Berg, som han beskylder for rent dobbeltspill. Fjørtoft er heller ikke nådig mot biskop Eyvind Berggrav, som også gjorde en slett figur. Nytt for meg er et hyrdebrev der Berggrav klart sier at eksilregjeringens lover og forordninger ikke binder det norske folk.

(Forts. side 7)

Minnesmerke i Finland

En redegjørelse til alle Skijegere

«Komiteen for minnesmerket i Finland» har nå fått tillatelse til å sette opp et minnesmerke i Finland over våre falne kamerater. Stedet ligger 17 km fra Rovaniemi ved innsjøen Norvajärvi.

Det er inngått avtale mellom grunneieren, finske Skogdirektoratet, og den selvbestaltede veteranorganisasjon: «Norske krigsveteraner Finland 1941—1944». Avtalen gir oss adgang til å ha et minnesmerke over våre falne vderlagsfritt på den finske stats grunn, men vi må selv bekoste oppsetting og vedlikehold.

«Komiteen for minnesmerket i Finland», som vi kaller oss, har informert grunneieren om at vi til våren/sommeren 1992 tar sikte på å sette opp minnesmerket i naturstein med kort inskripsjon på norsk og finsk som blant annet forteller at det under 2. verdenskrig falt nærmere 200

norske frivillige på finskefronten.

Innsamlede midler skal dekke alle omkostninger vedrørende minnesmerket, og framtidig vedlikehold.

Vi ser det som en viktig og verdig oppgave å reise dette minnesmerket over våre falne i Finland, og komiteen går enstemmig inn for å henstille til Skijegere og andre interesserte helhjertet å slutte opp om oppgaven. Saken har også en historisk og nordisk dimensjon ut over vår generasjon.

Vedlagt finner du en giroblankett som vi ber om blir brukt.

Vi som kom tilbake skylder våre falne kamerater og deres familier at et verdig minnesmerke blir reist.

Oslo, desember 1991
«Komiteen for minnesmerket i Finland»
V/ Helge N. Wiig

Familien - samfunnets grunnvoll

Av Balder

Vår avis påpekte i en leder i desembernummeret hvor sterkt venstresosialistisk infisert Aftenposten er. Det kommer det daglig eksempler på. Helt typisk er det at Aftenposten i A-Magasinet for 23. november slipper den herostratisk berømte barnepsykologen Magne Raundalen til med et nytt angrep på familien og foreldreretten. Han står på trygg venstresosialistisk grunn. Etter hans mening kan hvem som helst og aller helst noen statlig ansatte oppdragere tre i fars og mors sted. «I en brytningstid med familien i fritt fall kan både foreldre og barn trenge en offentlig hånd som sørger for myk landing», sier han og hevder at «20 prosent av alle barn er utsatt for uakseptabelt oppdragerarbeid».

Selvfølgelig er det riktig at en del barn får en uakseptabel

oppdragelse, men det den gode Raundalen ikke er villig til å innse, er at nettopp det offentlige har hovedskylden for det. Hvorfor har foreldre utilstrekkelig tid for sine barn? Jo, fordi de begge må ut i yrkeslivet for å holde familien økonomisk flytende. Selv i de harde tredveårene var det mulig for en familie å leve på én inntekt. Det er det ikke lenger i dag på grunn av den horribelt høye beskatningen. Man må se den sannhet i øynene at denne beskatning gjør det umulig for foreldre å ofre seg for sine barn i nødvendig utstrekning selv om de aldri så gjerne vil det. Om noen allikevel forsøker det, hvilket er uhyre godt gjort, blir de straffet av myndighetene ved at en hjemmевærende forelder ikke får godske-

ret pensjonspoeng. Hun eller han får mindre pensjon når den tid kommer til takk for å ha tatt oppdragergjerningen alvorlig.

Når Raundalen så raust hevder at «andre enn mor og far» kan gjøre oppdragerjobben, så glemmer han menneskets sterke behov for *tilhørighet*. Følelsen av å ha en bakgrunn, av å høre til et sted er av vesentlig betydning for at et menneske skal bli lykkelig og utvikle seg harmonisk, og familien er det sikre ankerfestet i denne forbindelse. Vi må slett ikke glemme at familien er langt mer enn kjernefamilien. Besteforeldre, tanter og onkler, fettere og kusiner hører også i høy grad med. At vi også må ha rot i et folk, i et etnisk fellesskap, er en annen side av saken. Men familien er i alle fall grunnvullen for folkesamfunnet.

(Forts. side 7)

Norske krigsveteraner i Finland

Postgirokonto 0825 0348798

Postboks 2348 Solli, 0201 Oslo

BLIKK PÅ VERDEN

Av Arbiter

Nasjonalisme til fordervelse?

Det er blitt vanlig blant utenrikskommentatorer i såvel presse som etermedia å uffe og oje seg over den nasjonalisme som de siste par år har dukket opp en rekke steder rundt i verden. Når man leser eller hører hva disse folk mener, skulle man tro at man hadde å gjøre med en alvorlig sykdom. Det forteller om kommentatorene at de har en mangelfull innsikt og helst burde ha valgt seg andre yrker.

Nasjonalisme er nemlig et uutryddelig faktum som enhver politiker og enhver politisk interessert gjør vel i å regne med. Det dreier seg ikke om noen tilfeldig stemning hisset opp av samvittighetsløse agitatorer. Vårt forhold til vårt eget folk er en av de sterkeste krefter og likeledes en dypgående beveggrunn i oss.

Såvel Sovjetunionens som Jugoslavias ledere har gjennom mange tiår forsøkt å late som om nasjonalisme ikke eksisterer. Det lar seg selvfølgelig gjøre, slik disse ledere har gjort, å undertrykke nasjonalismen med rå makt, men resultatet blir uvegerlig en eksplasjon, slik vi ser det i det tidligere Sovjetunionen og Jugoslavia i dag.

Som jeg før har påpekt, kan føderasjon godt være en brukbar løsning for et nasjonalbevisst folk. Mange både praktiske, sosiale, kulturelle og økonomiske argumenter kan tale for det. Men ingen føderasjon kan få noe langt liv uten at nasjonalismen blir tatt alvorlig. Man må ikke på noen måte forsøke å undertrykke den. Og noen og hver bør merke seg: Man kommer ingen vei ved å fordømme og bekjempe en så sterk kraft.

Også Storbritannia verger seg

Idet dette skrives diskuterer man i Storbritannia et forslag fra regjeringen som tar sikte på å stanse det utstrakte misbruk av asylretten. Den store flom av innvandrere med utelukkende økonomiske motiver vekker tillive en stadig sterkere innvanderfiendtlig stemning i folket, en stemning politikerne er nødt til å ta hensyn til. Som i Norge er det i første rekke kirkelederne som i sin misforståtte «nestekjærlighet» opponerer og forsøker å stanse den nye lov. Når etnisk uro tar overhånd, toer de imidlertid sine hender.

Folkemord ingen hindring

Den nye ordning i Kambodsja betyr at Pol Pot og hans morderiske Røde Khmer er tilbake som medstyrere i landet. Da disse folk hadde den hele og fulle makt, gjorde de det av med en sjettedel av landets befolkning. Først og fremst tok de alle de intellektuelle de kunne komme over. Men folkemord forhindrer åpenbart ikke at Røde Khmer blir tatt opp i det gode selskap igjen. Nå spør mange: Når man har giitt Pol Pot lillefingeren, hvor lenge varer det da før han har godt tak om hele hånden?

Flamsk nasjonalisme

Ved de siste belgiske valg gikk det nasjonalistiske partiet Vlaams Blok frem fra to til tretten plasser i nasjonalforsamlingen etter i valgkampen å ha forfektet at alle innvandrere måtte sendes hjem. I Antwerpen ble partiet til og med det største av alle. Vlaams Blok er ikke det samme parti som vi samarbeidet med under okkupasjonen, men det er ikke langt ifra. Mange flamlendere var tyskvennlige i håp om å få hjelp til å hevde seg overfor de fransktalende walloner. I motsetning til dem er jo flamlenderne germanere. Det er liten tvil om at flamlenderne er såvel økonomisk som kulturelt undertrykket. Det er typisk at Bryssel, som er en helt overveiende flamsk by, stort sett bare kalles Bruxelles, og at fransk er det helt dominerende språk der. I en Bryssel-restaurant blir man f.eks. alltid tiltalt på fransk, mens man tydelig hører kelnerne snakke flamsk seg imellom. Kjempstore flamske demonstrasjoner under slagordet «Bryssel flamsk!» er årvisse i byen.

Hvem er den slemmeste gutten i klassen

Av Håkon Glosli

Herr Annæus Schjødt, jeg tillater meg å gi et tilsvarende på Deres analyse 24/6 i Aftenposten av okkupasjonstiden i Norge og spesielt Quisling, en forræder og fantasist og hans flokk i et nazi-adoptert mønster, som De sier.

Jeg vil påstå at det må bli svært løst å sette opp en slik separat analyse.

Når det gjelder brutalitet og umenneskelighet, som De sier, tror jeg det har vært og stadig er konkurrenter til denne betegnelsen. Når det også gjelder historieforvridning, så bør ikke dette ordet nevnes før en har satt hele krigshistorien i det rette lys og ikke bare nedtegner den som propaganda for den ene part. Lille Norge senterer krigshistorien om seg selv og tar fortrinnsvis med bare det som ikke gir negative inntrykk av Londonregjeringen og hva den bedrev — den som lot være å mobilisere fordi den ventet engelskmennene og som flyktet fra landet da vi mest trengte den. Og den tok ingen hensyn til at det styre som rådde i landet under krigen, stadig måtte ha befolkningens nødtørftige behov for øyet.

Politisk hadde det vært en stor fordel om administrasjonsrådet hadde fått fortsette også etter 25. september 1940. De var jo på god vei til å avsette både konge, regjering og storting. Om ikke konge og regjering hadde flyktet ville det heller ikke blitt noen medløpperregjering for tyskerne, slik som De betegner den. Husker min første reaksjon som 15-åring i 1940 var forakt for dem som flyktet fra den administrasjon de var valgt til, og lot alt flyte. Det de fikk utrettet i London ble ikke til noen fordel for landet. Å få hjem en slik hatefull og hevnlysten skare skulle vise seg å bli til stor skade for landet i mange tiår fremover.

Deres analyse er også løst fra førkrigstiden. Den bør være med, ja, gjerne hele tiden mellom de to verdenskriger — som riktiger kan betegnes som én krig med en 20-årig våpenstillstand. Det er en kjensgjerning at i denne mellomkrigstiden var sterke krefter i sving for å få gjennomført kommunistisk revolusjon også i Norge. Flere av våre største politikerkoryfeer på venstresiden var med på det. Det var da disse var i full sving for å frelse Norge til kommunismen, at Quisling kom hjem til landet for å bekjempe disse kreftene. Vesten har sett med lemfeldighet på kommunismens utvikling, antagelig fordi den

geografisk lå fjernere fra deres interessensfærer, et styresett som i vold og ekspansjonstrang lå langt foran og over Hitlers diktatur. Allikevel, etter kapitulasjonen og Potsdamforhandlingene juli 1945 lot man Stalin ta fritt for seg av de øst-europeiske stater. I dag ser vi hva Vestens demokratistater her har forårsaket. Landene er etter 45 år med kommunisme totalt nedkjørt økonomisk til en bunn levestandard, og innbyggerne har måttet dele de umenneskelige lidelser i alle disse år. Det vil gå minst et par generasjoner før det hele er gjenopprettet. De vestlige seierherrer lot også stilltende etter krigen flere millioner tyskere drepes bl.a. under fordrivelsen av 15 millioner til det øst-Tyskland som har vært avgrenset etter krigen og hvor ytterligere 3—4 millioner døde av sult og sykdom etter at de kom frem.

Hva man også har forsøkt skjule etter krigen er den totale utrydelsen av den tyske minoriteten i Jugoslavia, 600.000. Tilbake er en ikke-registrert minoritet på ca. 2.000. Hva av besti-alsk terror og lidelser som her har foregått, kan man vanskelig tenke seg. I råskap ligger det på et langt mer utspekulert plan enn hva tyskerne til og med er beskyldt for.

At Hitler greide å ta over i Tyskland i mellomkrigstiden ble direkte forårsaket av Versaillesavtalen og Vestens håndtering av det krigsherjede europeiske kontinent etter 1918. Selv om våpnene hadde stilnet ved frontene, fortsatte de allierte hungerblokaden mot Tyskland, hundretusener døde. F.eks. måtte til tider skolene stenges i ventertiden av mangel på kull. Det måtte de levere til de allierte i henhold til Versaillesdiktatet. Mainz, Koblenz og Köln ble besatt av allierte tropper etter at tyskerne ble overtalt til å kapitulere, polakkene tilrev seg hele Posenområdet selv om den engelske premierminister, Lloyd George, i sitt memorandum av 25/3 1919 under Versailleskonferansen advarte mot: «Forslaget fra den polske kommisjon om å stille 2.100.000 tyskere under oppsikt av et folk av en annen rase, med en annen religion og som aldri i løpet av sin historie har bevist evnen til et stabilt selvstyre, må etter min bedømmelse før eller senere føre til en ny krig i Øst-Europa.»

Polakkene opprettet konsentrasjonsleirene Szczypioro og

Stralkowo hvor 16.000 tyskere ble innesperret. Senere fulgtes opp med flere leire. Vilkårlighet, brutalitet og sadisme var kjenne-tegnet for disse. Bare en del av forbyttelsene som ble foretatt overfor de tyske minoriteter er kommet utenverdenen for øre p.g.a. at områdene fra den tid til 1939 har vært uavbrutt i polske hender. Tsjekiske tropper besatte det tyske Böhmen og Mähren samt Schlesien; kommunistiske borgerkrigstropper forsøkte å omforme det tyske rike til sovjetrepublikk. Samtidig pågikk i Russland en blodig borgerkrig. Den røde armé besatte Ukraina og erobret deler av Finland. USA intervenerte i Mexico, Japan i Sibir, China i Tibet, Storbritannia i Syria.

På partidagen 1920 i Scarborough ytret den britiske labourrepresentant J.W.Kneeshaw seg om Versaillesavtalen: «Om vi hadde vært den beseirede part og hadde fått slike betingelser, så ville vi — i stedet for rolig å underordne oss — startet i våre skoler og våre hjem med å forberede våre barn på en gjengjeldelseskrig for å ryste av oss det utålelige åk. Disse betingelser er ikke bare et anslag mot Tyskland, mot Østerrike og andre beseirede nasjoner, de er også et anslag mot hele vår sivilisasjon.»

Statssekretær fra 1909 til 1913 og senator Philander S. Knox fastslo i 1919: «Denne avtale er en forbrytelse mot sivilisasjonen.» Samme senator erklærte under senatdebatten i april 1920: «Dette dokumentet danner grunnlaget for en tiårslang blodutgydelse hvor USA blir trukket med.»

Adolf Hitler i et brev til den franske ministerpresident Eduard Daladier den 27. aug. 1939: «Jeg, herr Daladier, kjemper da med mitt folk om godtgjørelse av en påført urett, og de andre om å beholde den.»

Det kan være informativt med en oversikt over krigshandlinger i mellomkrigstiden, uten at den gjør krav på å være fullstendig. For en stor del ble disse utført av de vestlige demokratier med deres moralske livsgrunnlag:

I 1919 hadde vi folkerettsstridige avståelser fra Tyskland under tvang, start av forfølgelse og fordrivelse av tyskere i franske, tsjekkiske, polske og italienske maktområder; start av polsk aggresjon i Oberschlesien, jugoslavisk aggresjon mot Steiermark og Karnten; blodige spartakusoppstander i Tysk-

(Forts. side 7)

FOLK og LAND

UAVHENGIG AVIS

Ansv. redaktør:
AAGE-H. BERG

Redaksjonssekretær:
HAKON WARENDORPH

Postadresse: Boks 924 Sentrum, 0104 Oslo 1.
Kontortider: Enerhaugsplassen 4, Oslo;
Mandag, tirsdag og torsdag kl. 11—15.
Telefon: (02) 19 06 71 — (Telefonsvarer).
Redaktørene treffes etter avtale.

Abonnement: Pr. år kr. 130,- (i omslag kr. 150,-). Uttandlet + kr. 10,-.

Giro: Post 5 16 45 04. Bank 6063.05.01248

Abonnement (10 nummer i året) løper til det oppsies skriftlig.

Annonser forskuddsbetales med kr. 2,- + m.v.a. pr. spaltem.m. Minstepris kr. 100,-.

Utgiver: A/S HISTORISK FORLAG.

ISBN 0802-9652

Erfaring og felleseie

Ved et årsskifte gjelder det å ikke ha nakkesleng eller andre lignende besværligheter. Da må man kunne vri hodet og vende blikket bakover, mens man helst samtidig skal ha det rettet fremover på det landskap som ligger forut. De erfaringer som bakenforliggende hendelser bør kunne gi, skal hjelpe oss å finne vei og von i året vi tar fatt på.

Det er derfor viktig at de begivenheter som rulles opp for oss ved et slikt tilbakeblikk, blir gjenstand for analyse og ettertanke. Slike erfaringer og kunnskaper er jo slettenes felleseie — et redskap til forståelse og handling — vettug handling.

Ikke minst er dette et ansvar for våre politikere. De har posisjoner som burde gjøre dem istand til å få maksimale informasjonen og å få disse utredet og formidlet. Slik viden er ikke valgkamp-ammunisjon som skal brukes i den grad det er taktisk tjenlig. Uavkortet er det alles eie.

Viktigst for oss i fremtiden er Europapolitikken og innvandringen. Begge deler har avgjørende betydning for vår nasjonale stilling, vår økonomi og vår velferd, vår indre orden og våre overlevelsesmuligheter. Ett vesentlig punkt skiller disse to problematiske områdene fra hverandre: Muligheten for opphevelse, for tilbakevending til det «gamle».

De endringer som vi går imøte med en økende innvandring, er ikke reversible. De er ugjenkallelige. Det er kommende slekter som skal leve med dem. Det er vårt ansvar å velge for dem og fremtiden. I vårt system er «all makt» samlet i Stortinget. Våre stortingsrepresentanter kan ikke vike unna det ansvar som erfaringer fra og kunnskap om nær og fjern fortid gir. «Etter oss kommer syndefloden» er ikke gangbar etikk.

Europapolitikken kan også være skjebnesvanger. Politisk spill og synsing har foreløpig i stor grad tilhyllet mål og problemer. Også på dette området har vi krav på en saklig og objektiv informasjon. Hvilke konsekvenser vil EØS og EF ha for befolkningsstruktur, rettssystem, nasjonal egenart, sysselsetting, sikkerhet og velferd — og ikke minst, hvordan kommer vi eventuelt tilbake til «det gamle» om det blir ønskelig.

La ikke blikket bakover bli for overfladisk og la ikke blikket fremover bli sløret og sløvet av demagogi og fortelser.

Kan muslimer bo i Norge?

«I vår kristne kultur er vi vant til å betrakte religion og politikk som to forskjellige ting. I islams verden er det derimot en selvfølge at disse er to sider av samme sak. Man kan stille dette spørsmål til enhver muslim, også muslimer i dagens norske samfunn, og man vil få det samme svar: Religion og samfunnets styre må være ett. Man

spør seg derfor hvorledes muslimer kan bo i Norge, og hvorfor de er kommet hit, og egentlig har de ifølge islam heller ikke lov til å bo her. En muslim er forpliktet til å bo i en islamitisk ledet stat. Ved å bo her trosser de egentlig sin religions bud.»

Professor

Kåre Langvik Johannessen
i Morgenbladet 23.11.91.

Viktig bidrag til krigstidshistorien

Av Svein Blindheim

Tore Pryser:
Arbeiderbevegelsen og Nasjonal Samling Tiden

Pryser tema er samarbeidet mellom venstrestrømninger i Quislings parti og venstreradikale grupperinger fra Arbeiderpartiet og LO. Målet til disse sistnemnde var at fagrørsla skulle leve videre, og at dei fagorganiserte skulle sikrast best mogleg vilkår. Mange gode reformer blei då ogso gjennomført under okkupasjonen, sikkert stikk i strid med kva folk flest trur. Best kjent er nok barne-trygda.

Men etter krigen murte vi oss inne i ein svart-kvitt tunnel. Alle som hadde vore i NS var svarte, dei fleste andre var kvite. I tilfellet «Gulosten», Noregs desidert best kjende forbrytar, laga vi krigshelt *utan omsyn*. Kongeriket gjorde nemleg til inkjes dommen over han, trass i at han gjorde fælslege brotsverk både under og etter kapitulasjonen. Verkelegheta var stort sett gråfarga, korkje svart hel kvit. I stor grad lever Peer Gynt-folket på dikt og fantasi; og ta ikkje frå oss mytane, då blir vi berre fattigare.

Pryser bidrar til å få opp i dagen eit nytt og utvida bilete av både NS og Arbeiderpartiet/LO, og dermed til å torpedere vane- og vrangforestillinger.

Dette er krigen og okkupasjonstida i revisjonismens teikn. Hos mange av min indoktrinerte generasjon vil boka mane til protest og oppheita diskusjon. Som kjent kan avvikande syn på kvifor vi blei dregne inn i krigen, og på *okkupasjonstida*, framleis mane fram illsinne. «Det er de ømme tørs historie Pryser har gått inn i,» skriv Tone Bratteli (Arbeiderbladet 11.04.-91). Det er eg samd i. Men når ho skriv at «få av dem fikk særlig harde dommer i landssvikoppjøret», er eg fundamentalt u-samd. *Tenk over sjølv ordet, «landssvik»!* Eller 3, 4, 6, 10 års straffarbeid, og tap av det meste. Derimot seier eg meg samd med Yngvar Ustvedt når han kritiserer «rettsoppjøret med «idealistene» i NS — som det offisielle Norge har liten ære av». Oppgjeret kunne saktens ha funne stad i land med andre samfunns-tradisjonar og -system, med den skilnaden at Noreg ikkje hadde noko Sibir å forvise dei til.

Ikke fekk vi noko adekvat granskning av hendingsgangen

før og etter 9. april heller. Fasit-svaret var at vi hadde ein krig i 1940, og fem års okkupasjon, vi kunne vere stolte av. Mange frå persongalleriet i Pryser bok gjekk saman med venstreradikale i NS av ideologiske grunnar, t.d. for å redusere arbeidsløysa, av slagord i Quislings parti som fellesnytte framfor eigennytte, at staten skulle vere den regulerande faktoren i landets økonomiske liv o.l.

Her kjem altso Pryser og påviser at venstreradikale menn i Arbeiderpartiet og LO — og NKP, valde vegen til NS for at fagrørsla skulle leve vidare, ei oppgave som blei løyst så tilfredsstillande som nokon kunne vente. Når dei blei tatt so hardt etterpå, tykkjest det meir å vere hemn enn rettferd. Mykje skuldast det at dei tilhørde Fagopposisjonen av 1940. Men ikkje berre tok storsamfunnet hemn, oppgjeret med dei blei ogso feia under teppet. Der har det lege gøymt og gløymt i 50 år, til Tore Pryser fekk ideen til å ta temaet opp mens han arbeidde med 4. band av «Arbeiderbevegelsens historie». Slik har vi fått den første omfattande boka om forholdet mellom NS

(Forts. side 6)

Kamerater imellom

Av O. Nygaard

Reiulf Steen var i flere år formann i Det norske Arbeiderparti, stortingspresident og handelsminister i en AP-regjering. Vi må derfor tro at han vet hva han skriver om.

I sin bok «Maktkamp» påpeker han gjentagne ganger at i et «levende demokrati» må det være rettsikkerhet og ytringsfrihet. Dette var nettopp grunnpillarene i Eidsvollsmennenes verk, Den norske Grundlov av 1814. Det vil forhåpentlig bli mulighet til å komme tilbake til hvordan nettopp Det norske Arbeiderparti har forvaltet og forvandelt dette tankegodt.

På side 265 i sin bok beskriver han helt korrekt hvem Gro Harlem Brundtland er:

«Hun mangler en menneskelig dimensjon som gjør henne livsfarlig. Det gjør forresten noen av hennes medarbeidere også. Da avslutningstalen hen-

nes på Hamar skulle skrives, diskuterte de kaldt og kynisk hvor gråteseansene skulle settes inn for å gjøre sterkest inntrykk på landsmøtet og fjernsynserne. Hun har ingen genuin interesse for politikk og derfor heller ikke instinkt for den. Hun har en reseptiv intelligens — akkurat som en computer: Det hun får inn, klarer hun på en glimrende måte å få ut av seg igjen. Men bring henne inn på områder der hun ikke har hatt noen lekse å lære! Men hvordan skal hun kunne få egentlig interesse for politikk? Politikk handler om mennesker. Andre mennesker interesserer henne bare i den grad de har betydning for hennes egen person, og dessuten: Den som kjente bare en brøkdel av hennes metoder, ville vendt seg bort i avsky.»

Vi blir med andre ord etter hvert ganske godt orientert om

hva som har foregått i de øverste gemakker i Folkets Hus på den røde plass i Oslo. Youngstorvet. Man må si seg enig med Haakon Lie da han for en gangs skyld snakket helt sant: Det norske Arbeiderparti er ingen søndagsskole.

Jeg husker også hva den jordnære odelstingspresident Olav Oksvik (AP) en gang sa: «Det norske Arbeiderpartis toppledelse har en underlig sammensetning: Vårherre som formann, en flegmatiker som nestformann og en hysteriker som generalsekretær. Det var vel i Einar Gerhardsens-, Trygve Brattelis- og Haakon Lies tid.

Det er slikt som kalles «levende demokrati». Det kan av og til være vanskelig å finne en ekte demokrat i denne suppen.

Landssvik, revolusjon og konfusjon

Professor Kåre Lunden har i Nytt Norsk Tidsskrift nr. 4/1990 et debattinnlegg under denne overskrift. (Konfusjon = forvirring, virvar).

I prinsipp er jeg enig med K.L. i at en landssviker og en revolusjonær er to forskjellige personer.

Lenin, Stalin og Trotski var alle revolusjonære; men neppe landssvikere *i.h.t. den norske Landssviklova*.

Men legger vi dagens målestokk på dem, svek de alle sitt land. Trotski ble jo også allerede lenge før sin død erklært som kontrarevolusjonær, og var derfor samfunnsfiende (= landssviker?). Derimot kan vi neppe kalle Stalin for landssviker i *perioden 1941-45*.

Men nå kommer mange av K.L. fremsatte påstander hvori jeg er uenig med ham.

Han setter likhetstegn mellom okkupasjon og krig. Her gjør han seg skyldig i akkurat det samme som han beskylder sine motparter (Grimnes og Dahl) for å gjøre.

Derneft gjør K.L. et relativt stort kunstgrep i tidsforskyvning når han hevder at «*Landssvik*» er eit etablert og veldefinert «*omgrep*» i norsk rett, ved å henvise til «*Landssviklova*» av 1947.

Han kobler nemlig samtidig denne lov til straffelovene av 1902 og Grunnloven av 1814.

Det er direkte misvisende og kritikkverdige. Ingen av de sist nevnte lover har bestemmelser om eller mot landssvik.

Og da har han ikke forstått sammenhengen — og den kritikk som de *dømte* «landssvikere» retter mot rettsoppjøret.

På et okkupert område, som Norge var fra 1940 til 45, så skulle de norske lover som gjaldt i 1940 være gjeldende rett. Og i de norske gjeldende straffelover 1940 (både den borgerlige og den militære) benyttet man ikke uttrykk som landssvik. Så vidt jeg vet heller ingenting om «landsforræderi».

I Grunnloven er det nyttet begrepet «Forræderi mot Fædrelandet». I militær straffelov er nyttet begrepet «Krigsforræderi» som (stort sett) kun kan knyttes til handlinger forøvet under krig.

Disse begreper var mye mer presise og stringente enn «landssvik», som kan være omtrent hva som helst. At det er et nynorsk ord er ingen formildende omstendighet — tvert imot.

Den borgerlige straffelov inneholder riktignok, slik K.L. hevder, ingen straffebestemmelser mot revolusjon. Men for en legmann (ikke jurist) skal det svært liten fantasi til for å forstå at kapittel 9 nettopp tar sikte på å straffe også dem som måtte prøve seg på revolusjon. «Landssviklova» var derfor strengt tatt helt unødvendig sett fra en rettslig synsvinkel.

Landssvik er en meget dårlig og upresis oversettelse av bl.a. «Forræderi mot Fædrelandet» (herunder også revolusjon), og «Krigsforræderi» (herunder enhver form for bistand til fienden under krig). Men det omfatter mer enn det.

Igen står da kun et politisk motiv. Med det diffuse begrep «*omgrep*» *landssvik* kunne man treffe mye mer tilfeldig og omfattende enn etter gjeldende norsk lov i 1940.

K.L. synes åpenbart at det er i orden. Personlig har jeg ingen motiver for å forsvare den ene eller annen part, men vi bør alle stille visse krav til intellektuell redelighet.

I vestlig rettspraksis har et av prinsippene alltid vært: *likhet for loven*. Dette har også de «landssvik»-dømte all grunn til å stille krav om.

Hvorfor ble ikke alle de som arbeidet på tyske anlegg *under krigen*, dømt for bistand til fienden selv om de ikke var medlemmer av NS? Har professor Lunden et brukbart svar på det? Her kan vi for sikkerhets skyld dele tiden inn i tre perioder.

Av Irmann

11/4-40   10/6-40

Fred	Krig (Krigshandlinger)	Okkupasjon (Krigstilstand) = ikke fred
------	------------------------	--

I allefall de som arbeidet på f.eks. Værnes flyplass i tiden mellom 11/4—10/6-40 burde vel vært straffet for bistand til fienden?

La oss videre se litt på Borgerlig Straffelov.

Kap. 8. Forbrydelser mot Statens Selvstændighed og Sikkerhed.

Kap. 9. Forbrydelser mot Norges Statsforfatning og Statsoverhoved.

Hadde NS (og eller Quisling) noen mulighet til å gjennomføre noen revolusjon i Norge.

Nei, sier K.L. (s. 379 spalte 1) «det forelå ikke nokon revolusjonær situasjon».

Dette kan vi bare erklære oss enig i — for tiden før 9/4 1940; og senere da Norge var okkupert var revolusjon en umulighet — med tysk militær okkupasjon og tysk rikskommissær.

Hadde Quisling noen gang mulighet til å *omstøya* eller *omstyrta* statsforfatningen? Neppe.

Quisling hadde aldri noen mulighet til å sette Konge, Storting eller Høyesterett ut av funksjon. Stortinget satte seg selv ut av funksjon og Høyesterett la ned sine verv.

Om Quisling eller noen andre gjorde forsøk i den retning var det sikkert straffbart i 1940, men da må de straffes som konkret gjorde seg skyldige i slike forsøk.

Ikke medlemmer av et godkjent norsk parti. NS hadde ikke «*væpna*» revolusjon i sitt program, slik som andre norske partier har operert med. Fordi om E. Gerhardsen m.fl. i mellomkrigstiden nektet å utføre militærtjeneste, kunne ikke Ap dømmes for det.

Men når KL (s. 378 spalte 1) hevder «at «*landssvik*» eller «*landsforræderi*» etter den allmenne straffeloven kap. 8 og 9 og etter Grunnloven omfatter også *handlingar som er begått i fredstid*, og som alle er samde om at NS-folka gjorde seg skyldige i», så er dette ikke til å forstå. Hvorfor ble de da ikke tiltalt og straffet før 9. april 1940?

På samme side sier K.L. at «kritikken mot rettsoppjøret går ut på at krigsartiklane i den

militære straffelova og dei delene av Kap. 8 i den allmenne straffelova som gjeld krigstid ikkje skulle vore brukt mot NS-folka».

Igen gjør professoren en forvrengning. Det kritikken går på er at K.L. erstatter NS-medlemskap med NS-folk. Selvsagt skal *begge* straffelovene kunne brukes i sin rette betydning både mot NS-folk og andre for overtredelse av lovverket.

Men NS-medlemskap alene var ingen straffbar handling i 1940, og heller ikke før det i *ettertid* ble gjort straffbart.

Heri ligger kritikken med rette; selv sett fra en outsider. K.L. hevder at Quisling «ikkje hadde noko lovleg norsk mandat til å *stifte* fred». Nei selvsagt hadde han ikke det — og tyskerne var vel heller aldri inne på den tanke.

K.L. stiller meget riktig og fornuftig følgende spørsmål: Når *slutta* lovleg eller ulovleg norsk styresmakt *fred*? Men han besvarer det ikke. Hvis han får vite det, er vi alle interessert i svaret.

Meg bekjent er slik fred aldri blitt sluttet. Men ingen vil vel idag hevde at vi er i krigstil- (Forts. side 6)

Den fortapte generasjon

Av E. L., Oslo

I en kronikk i Aftenposten kalt «Den fortapte generasjon», spør Eystein Eggen hvorledes det egentlig har vært å vokse opp som barn av NS-medlemmer i etterkrigstidens Norge. Eystein Eggen hevder at barna har hatt det verre enn foreldrene, som hadde et fundament for sitt eget syn. Barna ble derimot påført en smertefull konflikt som de selv ikke hadde hatt noen delaktighet i. Hvorfor?

Årsaken er åpenbar. Med bibelen i hånd kunne de seirende overføre straffen på barna inn til 3. og 4. ledd. Det er nedfelt i det såkalte landssvik-oppgjøret som fant sted etter krigen, og som har virket til stor skade for nasjonen frem til denne dag. Leser man landssvikanordningen, forstår man virkelig hvilken dom tidligere medlemmer av Nasjonal Samling skulle bære på. Bl.a. tap av almen tillit, tap av retten til arbeide, tap av retten til utdannelse, tap av retten til å eie noe osv. I tillegg kom så den straff som lå i den nære familieskjebne. Den som Eggen omtaler. Den var kanskje den hårdeste. Den norske Kirke forholdt seg heller ikke passiv.

Mens kirken velsignet Sovjetflagget, kunne et sjikt av norske prester hevde at tidligere medlemmer av Nasjonal Samling ikke bare hadde mistet sin hjemstavnsrett her på jorden men også i himmelen. Likeledes minnes vi biskop Berggravs bok med tittel «Folkedommen over NS». Her passer Jesu advarende ord: Den som er ren, han kaste den første sten.

Det vil her føre for langt å gå i dybden i denne materien. Det henvises til litteratur og til vitenskapelige avhandlinger om denne epoke i vår historie. Dog kan nevnes at tidligere NS-medlemmer i etterkrigstiden ikke fikk anledning til å gi uttrykk for sitt syn i aviser, radio eller TV. Ved å stå «åpent frem» mistet NS-folk også det arbeide som skulle sikre ikke minst deres barns oppvekst og fremtid. Djevlesk utpekulert.

Idar Aarheim, tidligere redaksjonssekretær i Morgenbladet i slutten av 1960-årene, skriver i Aftenposten for 7/8-87 at «han av politisk redaktør (Knut Bockman) fikk beskjed om at innlegg «fra frontkjem-

pere og NS-folk — og andre som har useriøse meninger om krigen», ikke måtte trykkes. Og slik var det (og er det?) i hele landets presse.»

Det samme var tilfelles i radio og TV, en hets som til sine tider grenset til det groteske. Den makt som massemediene har, kan ikke overvurderes, og dette var også medvirkende årsak til at de vel 200.000 etterkommere av tidligere NS-medlemmer som Eystein Eggen skriver om, bare kunne få motforestillinger til krigshistorien gjennom sine foreldre. Skolen fulgte opp såvel i undervisning som i lærebøker med en ensidig fremstilling av denne tidsepoke. Nei sandelig var det vanskelig for denne ungdom å ta til gjennmæle, og de som gjorde det fikk også svi for det, ja enkelte ganger gikk det på livet løs.

Aarheim skriver videre: «Norge har siden landet fremsto som selvstendig stat i nyere tid, ivret for internasjonale rettsordninger. Men i hvilke lærebøker og massemedier er norske skoleelever og norsk almenhet etter krigen blitt informert om de folkerettslige (Forts. side 7)

Det originale hjørnet

Om å holde dommedag over seg selv.

For loven er tankene våre straffefrie. For oss selv er tankene ofte straffen og soningen – men også gleden.

HaWa

Fra John Sand's skarpe penn og rikholdige arkiv:

Løgnene om Quisling Hvem av dem var en god nordmann? tilbakevist

Dette er ingen anmeldelse av professor Dahls Quisling-biografi. Det er mer en oppklaring av en misforståelse. I de fleste anmeldelser jeg har sett blir mange av de viktige opplysninger som taler til Quislings fordel forbigått i taushet. At de mange løgner om Quisling som venstresiden satte i omløp mot ham blir avlivet har få kommet inn på. Forfatterens noe svevende svar på om Quisling blir rehabilitert eller renvasket må bære en stor del av skylden for den uklarhet som synes å herske på dette punkt. Særlig hans uttalelser i forbindelse med Erling Le greids «bokanmeldelse» synes jeg var uklare.

Jeg tror vi er nødt til å se forfatterens forsiktighet i lys av det faktum at det fremdeles lever folk her i landet som ikke har frigjort seg fra den engelske hjernevask. Folk som Jon Hjalmar Smith og Arne Skouen synes fremdeles å tro at ryktet om Hitlers død er betydelig overdrevet. Deres energiske vindmøllekamp tyder på det. For min del kan jeg forstå at profes-

sor Dahl må ha slike fakta i bakhodet. På NS-siden hører vi ikke så sjelden nevnt at man skylder slekt og venner eller sine hobbyinteresser så stort hensyn at man ikke våger å stå fram. Derfor vil ikke jeg bebreide noen utenfor NS-kretsen om de viser en viss forsiktighet.

Selv har jeg ikke hatt anledning til å lese biografien i sin helhet. Men det jeg har lest er avgjort positivt. Quislings hittil nedvurderte far får på mange måter positiv omtale, «pepperoverfallet» blir forklart, løgnen om valutasvindelen blir tilintetgjort og Langfeldts spekulasjoner om paranoia hos Quisling blir betvilt. Til forfatterens ros må det påpekes at han ikke undergår at Mot Dag i stor stil stjal penger fra Studentersamfunnet for å støtte kommunistiske aviser, mot forventet dekning fra Komintern.

Enten man kaller det oppreisning eller rehabilitering så er biografien en total omvurdering av Quisling fram til utbruddet av den 2. verdenskrig.

Vi skal i dag ta for oss en sammenligning mellom A-ordføreren i Trondheim i 1940 som ble påskjønet fordi han var en «god» nordmann og h.r. advokat Albert Wiesener som ble straffedømt fordi han var en «dårlig» nordmann.

Ivar Skjånes var ordfører i Trondheim. I Adresseavisen 10.4.40 står det: «I løpet av formiddagen ordnet Trondheim kommune med innkvartering av ca. 1.200 tyskere i byen. Staben skal bo på hotell Phoenix.»

Tre dager senere finnes en takkeannonse fra den tyske kommandant i Trondheim, oberst Weiss. Han takket bl.a. sivile myndigheter for «forståelse og stor imøtekommenhet, noe jeg ved denne anledning erkjenner.»

At ordfører Skjånes var medlem av den såkalte Centralkomite som rekrutterte flere tusen arbeidere til utbedring av Værnes flyplass er så kjent at jeg behøver ikke å gå nærmere inn på det. Utbedringen av Værnes gikk utrolig raskt og som Willy Brandt skriver i Krigen i Norge II side 122: «Etter at basene kunne utnyttes fullt ut spilte de

tyske flyene en større rolle og fikk voldt betydelig skade blant allierte krigsskip og transportfartøyer.»

Betydningen av å få bruke Værnes som base for forsynings til general Dietl fremgår av generalens egen beretning. Her står det bl.a.: «Gjennom luften måtte vi få ammunisjon, utrustning, delvis også forpleining, kort sagt alt en troppestyrke trenger for å eksistere. Dessuten hadde flyvåpenet til oppgave å holde de plagsomme fiendtlige krigsfartøyer i sjakk, som vi ikke selv kunne bekjempe med artilleri. Ennå et tredje punkt må nevnes. Vi manglet artilleri, og derfor måtte flyvåpenet erstatte artilleriet. Lavtgående bombefly angrep troppekonsentrasjoner, batterier, trafikken på veiene og erstattet derved til en viss grad det artilleri vi manglet.»

Som meget kjent ble ingen av Sentralkomiteens medlemmer straffet for sin utrolig verdifulle bistand til fienden. Ordfører Skjånes ble tvertimot påskjønet med stillingen som fylkesmann i Nord-Trøndelag.

Den «dårlige» nordmann advokat Wiesener ga aldri Tysk-

land bistand av militær verdi. Han innskrenket seg til meningsytringer som noen mislikte, men gikk neppe så langt som biskop Berggrav. Advokaten var en redelig mann og «omstiltet» seg ikke slik som biskopen. Etter okkupasjonen ble advokat Wiesener idømt flere måneders fengsel.

Advokat Wiesener var forsvarer i ikke mindre enn 124 saker for tysk krigsrett og 14 saker for særdomstolen. Ifølge Aftenposten nr. 129 (morgen nr.) 17.3.48 uttalte retten som dømte ham for landssvik:

«Retten yter ham full anerkjennelse for hva han utrettet både som jurist og menneske. Han gikk inn for sine klienter med stor samvittighetsfullhet og uegen nytte. Det er ikke tvil om at han på det område har gjort en større innsats enn noen annen nordmann.»

Jeg tror det er mye i det som beskrives i et fransk ordspråk: «Loven er som edderkoppens spinn, rovfuglene går igjennom, men fluene blir hengende.»

Sverige er vettskremt

Den svenske bistandsminister, Alf Svensson, er vettskremt. Fra «meget troverdige kilder» har han fått høre at det «åpenlyst» holdes Waffen SS minnemøter i Baltikum. Det får Svensson til å mene at Sverige

bør droppe all bistand til de baltiske stater.

Jeg forstår ham så godt. Sverige kan jo når som helst vente å bli overfalt av disse Waffen SS-folkene i sørøst. Derfor må bistandsmidlene brukes til å styrke

forsvaret isteden. Situasjonen er ekstra ille fordi det ikke er bedre i Norge, der Waffen SS-folk kommer sammen stadig vekk. Tenk om de norske og de baltiske Waffen SS-folkene samordner sine angrep på Sverige? Ikke

art at redselen er der. Bør Sverige bryte all kontakt med Norge?

Etter frigjøringen er det innført tale- og møtefrihet i Estland, Latvia og Litauen. Men det bør jo være klart at slike fri-

heter på ingen måte tilkommer folk med noen som helst tilknytning til Waffen SS. Selv om det snart er femti år siden.

Ægir

MÅNEDENS PERNILLE

Så har da Gullet vendt vel tilbake fra sin utlendighet. Det er tydelig at det ikke har vært noen dans på roser å være husassistent i Sveits. Men hun har spart på sveitserfrancene, og som bekjent blir de mer enn firedoblet når de veksles om i norske kroner. Det kan komme godt med i et nytt semester her hjemme for en som forsøker å få lavest mulig studiegjeld.

Kortfattet kan hennes inntrykk fra Sveits gjengis som følger: Et flittig folk som vet hva en sveitserfranc er, og et land hvor ikke alt er overpolitisert.

Til gjengjeld er jo alt her hjemme snart bare politikk og politikkere. Ja, det har kommet så langt at det skilles mellom heldags- og fritidspolitikkere. Sistnevnte betegnelse hørte jeg

for første gang i et program i radio, hvor representanter for sistnevnte kategori deltok, og klaget over sin ringe pekuniære belønning for sine fritidssysler. Men med tiden vil sikkert mange av dem rykke opp til hel-dagspolitikere, d.v.s. yrkespolitikere. Så de bør ikke klage. 25% lønnstillegg, fra 40 til 50 tusen kroner, for jobben som bystyrerepresentant i Oslo, er da godt å ta med. Ekstrafortjenseten er da bare litt i underkant av hva en minstepensjonist har å rutte med på årsbasis.

Naturligvis har Gullet intervjuet meg iherdig om høstens hendelser her til lands, og det er deilig å få hennes kommentarer igjen. Jeg fortalte om Tove Strand Gerhardsens utspill om at arbeidsfolk burde frivillig gå

ned i lønn som ledd i å avhjelpe arbeidsløsheten.

«Hun åpnet vel utspillet med å opplyse at hun selv fra samme dato ønsket sin gasje redusert,» sa Gullet. «Hvor mye tjener hun forresten?»

«Det vet jeg ikke nøyaktig,» svarte jeg, «men jeg leste i en avis at hun og ektefelle Rune tilsammen tjener ca. 800.000,- på årsbasis.»

«Det skulle i alle fall holde til litt godt på bordet nå og da,» bemerket Gullet, «men kanskje hun antydte at regjering og stortingsrepresentanter generelt kunne klare seg med nedsatte gasjer en tid. Er det ikke Arbeiderpartiet hun representerer da, og var det ikke arbeidsfolk hun oppmuntret til reduksjon i inntekten?» Det lå ikke bare ironi i

ordene, men også i stemmen.

«Kjære vennen min,» sa jeg, «bli ikke opphisset, det hjelper ingen ting, vet du. Politikerne har blitt vår nye adel, og adel er prioritert, og disse nye adelslekter med deres privilegier er vi underlagt.»

«Du mener vel lavadel,» avbrøt hun leende. «Det er jo et ordtak som sier at adel forplikter, men det ser i alle fall ikke jeg noe til.»

«Siden vi nå er i farten,» sa jeg, «så skal jeg gi deg et nytt eksempel på forskjellen på folk. Vår utenriksminister Thorvald Stoltenberg, som også er overhodet for en adelslekt, innehadde, som du vet, i ni måneder, før han vendte tilbake til utenriksministeriet, stillingen som høykommissær for flyktninger i

Geneve. Samtidig som han leiet ut sin bolig her oppebar han en månedsgasje som høykommissær på kr. 67.500,-.

«Hans boligomkostninger i Geneve beløp seg til kr. 39.000,- pr. måned. Men av de 28.500,- kroner, som ble tilbake, kunne ikke Stoltenberg leve. Den norske stats daværende utenriksminister, Bondevik, bevilget derfor penger til boutgiftene. Saken ble kjent for halvannen måneders tid siden, og den kom opp i Stortinget et par uker før du kom hjem. Du tror vel at nå ble det brudulje, men nei, de fleste representanter fant intet å utsette på saken. Det var tydeligvis godt å ha et presedensstillefelle for den mulighet at turen kunne komme til dem.»

«Amen,» sa Gullet.

Pernille

Sverige under den annen verdenskrig

Av Egil Lindholm

Større norske militære enheter samt 400 norske sykesøstre deltok som frivillige på finskefronten og andre fronter under den annen verdenskrig.

De frivilliges beveggrunner for denne innsats er vel kjent og kan være interessante å ha i tankene, når man belyser Sveriges støtte til den tyske krigføring i disse områder.

Fra Aftenposten for 21/11-64 saksess følgende: «Den svenske forsvarsstab la ut frivillig lister i 1941. Von Ribbentrop ville ikke bare ha offiserer, men også menige. — Den svenske hær sendte studiegrupper med offiserer til østfronten.»

Aftenposten, 4/9-84: «Sverige understøttet nazistene mot Sovjet.» «Mot god betaling og med myndighetenes velsignelse fraktet svenske lastebiler vinteren 1942 store mengder utstyr og ammunisjon fra Sverige til de tyske tropper i Nord-Finland. Denne ukjente svenske assistansen til nazi-Tysklands krig mot Sovjet-Unionen avsløres nå i en ny bok.

Mens trafikken pågikk, var den mer eller mindre hemmelig. Da krigen var over, hadde man med fersk fasit i hånd ingen ønsker om å informere om direkte innsats for den tyske krigsmakt, skriver journalisten Eric Bjørklund i sin bok «Tysktrafikken.»

Aftenposten, 28/9-87: «Tyske styrker til Østfronten med svensk eskorte.»

«I 1941—42 fraktet Tyskland et stort antall soldater og store mengder krigsmateriell gjennom svensk territorialfarvann til krigsskueplassene i øst, og konvoiene ble eskortert av svenske marinefartøyer.

Dette forholdet, som har vært forbløffende lite kjent, var søndag gjenstand for en utførlig reportasje i Stockholms-avisen Dagens Nyheter.

Transportene ble innledet 12. juli 1941, tre uker etter Hitlers angrep på Sovjet-Unionen, og pågikk til 17. september 1942. I denne perioden fikk tyskerne svensk eskorte ved ikke mindre enn 62 tilfeller. Den største konvoien omfattet 35 fartøyer.»

«Det som skjedde innebar for

Sveriges vedkommende intet brudd på de eksisterende internasjonale konvensjoner om begrepet nøytralitet. For sikkerhets skyld opererte man dessuten med et nødsituasjonsbegrep.

Men ingen slike sofistiskerte resonneringer kan skjule at det dreiet seg om en utfordrende handling overfor de allierte og — om enn høyst motvillig — om en indirekte støtte til den tyske krigføringen, skriver Dagens Nyheter.»

Svenskene opererte med et nødsituasjonsbegrep. Det samme gjorde en nasjonale regjering i Norge under den tyske okkupasjon, dog uten sammenlikning forøvrig.

Sveriges tilpasning til og samarbeide med Hitlers Tyskland under krigen er utgangspunktet for boken «Heder og Samvete.. Sverige og andra världskriget», skrevet av forfatteren og journalisten Maria-Pea Boethius og utkommet på Nordstedts forlag. Denne bok ble omtalt i Aftenposten for 21. april 91.

«Boken er en pamflett, et anklageskrift mot samlingsregjeringen som samarbeidet med nazistene så lenge disse hadde fremgang på slagmarkene, men som omhyggelig søkte å skjule omfanget av dette samarbeidet for det svenske folket.»

«Har vi alle sammen, hjemme i Norge, visst at *to millioner, ett hundrede og førti tusen* tyske soldater ble fraktet til landet vårt via det svenske jernbanenettet i løpet av krigen?»

«Sommeren 1941 ble en hel divisjon tyske soldater (Engelbrecht-divisjonen på nesten 15.000 mann) fraktet fra Norge til den finsk-russiske fronten på det svenske jernbanenettet. Som om ikke dette var nok, gikk det også *ett hundre tusen vogntaster* våpen til Norge, ifølge forfatterinnen.»

«Regjeringens handlemåte ble bestemt av frykten for at tyskerne skulle okkupere også Sverige, som de hadde gjort med Danmark og Norge. Men dette holder ikke som argument,» mener Boethius. Hun forferdes

over eksporten av svensk malm og kulelagre til Tyskland, som formodentlig bidro til å forlenge krigen adskillig. Boethius fører også en fyldig diskusjon om behandlingen av flyktninger. «Vi visste ikke» (om utryddelsesleirene), har vært den offisielle forklaringen i alle år på at Sverige nærmest konsekvent avviste jødiske flyktninger. Men Boethius viser at en svensk diplomat allerede 20. april 1942 sendte hjem en fyldig rapport om dødsleirene. Den havnet i en skuff i UD.»

Under den annen verdenskrig var Sverige utvilsomt under et sterkt press fra Tyskland. Dog må man si at Sverige som offisielt var en nøytral nasjon gikk altfor langt i å oppfylle tyskerens ønsker. Var den egenlige forklaringen på dette at Sverige i fall Tyskland måtte kapitulere så en større fare i å bli invadert av Sovjet-Unionen.

Viktig bidrag til . . .

(Forts. fra s. 3)

og arbeidarrørsla. Ho syner at det i stort gjekk normalt for seg i fagrørsla trass i krig og okkupasjon, og trass i freistnadene på å nazifisere LO og fagforbunda. Mange av dei som medverka til dette blei «tatt» brutalt etter krigen.

Fra «Dag og Tid»

Landssvik, revolusjon . . .

(Forts. fra s. 4)

stand) med Tyskland? Det betyr at de faktiske og reelle forhold har større praktisk verdi enn de formelle. Det tar vel også norsk rettsvesen seg ad notam (idag).

K.L. hevder (s. 379 spalte 2): «Lat gå at det rettslege omgrepet «landssvik» er fagleg vel-skikka, i den mening at det er nøye presisert.»

Ja, er det slik? Etter min mening nei. Det er heller ikke definert i Landssviklova av 1947. Og under og før krigen var det i allefall ikke brukt i noen lov. Vi kan derfor godt hevde at Nygaardsvold og Koht m.fl. svek sitt land før 9/4-40, ved at de i partisammenheng (Arbeiderpartiet og Venstre) bevisst ødela vårt forsvar. Men straffbart var det ikke.

Derimot stiller saken seg anderledes for f.eks. biskop Berggrav som på krigsskueplassen i april dagene 1940 oppfordret norske soldater og frivillige til å nedlegge våpnene.

Han kunne åpenbart vært straffet etter militær straffelov §86. Hvorfor ble han ikke det?

Norgeshistoriens største bedrag?

Av Ivar Larsen

Det er gledelig at det kommer en bok som kan kaste lys over en av norgeshistoriens mest spesielle personer, Vidkun Quisling.

Jeg er så vidt gammel at jeg så hvor han ble skutt, mens finérskapet fremdeles sto der. Som 5 åring med voksne knyttet til hjemmefronten i min nærhet var dette gilde greier. Stor ble derfor min undring da en voksen sa at om Quisling hadde fått leve bare ett år til, så hadde han aldri blitt skutt.

Det merkelige ved Vidkun Quisling er at så få nordmenn vet at han var Fritjof Nansens personlige medarbeider. Selv min far som vel måtte betegnes som en moskvakommunist hadde stor beundring for Fridtjof Nansen. Slike ting pirrer nødvendigvis nysgjerrighet.

Det er klart at Vidkun Quisling tok parti for den tyske okkupasjonsmakt da landet vårt var besatt. Det er vel det eneste som er klart. Vi som i ettertid har lest om konsentrasjonsleirene og masseutryddelsene av jøder kan, med etterpåkløskapens «visdom» dømme Vidkun Quisling som en forbryter. På forhånd var det ikke lett å se hva nazismen var. Vi hadde også

mange troende kommunister som åpent støttet Stalin og hans terrorregime. Andre terrorregimer, Kina, Vietnam m.fl. har også i nyere tid hatt sine varme forkjempere i vårt land.

Den virkelighet som står frem av historiens dis, er at Det Norske Arbeiderparti la grunnlaget for sin makt og sitt familiendynasti ved å male alt i sort og hvitt i de opprivende årene like etter den andre verdenskrig. Vidkun Quisling måtte skytes kl. 3 på natten, noen få timer etter at benådningen var avslått fordi man var redd for denne mannens uvanlig høye intelligens. Intelligens har aldri vært noe stort aktivum i Det Norske Arbeiderparti.

Nå som selv NRK håper Det Norske Arbeiderparti som et familiendynasti, nå er debatten om denne omstridte sekretær for Fridtjof Nansen mer aktuell enn noen sinde. Det finnes utvilsomt en sammenheng. Man minnes Abrahm Lincolns ord: Man kan lyve for endel av folket, hele tiden, man kan lyve for hele folket, endel av tiden, men man kan ikke lyve for hele folket, hele tiden. Det skal bli spennende å lese Hans Fredrik Dahls Quisling-biografi.

Forbrytelsen var ikke foreldet i 1945.

Den militære straffelov har klare og konsise begreper som ikke etterlater noen tvil om hva som er bistand til fienden. Jeg har allerede nevnt krigsforræderi som igjen er meget stringent beskrevet. Vi har herunder; spioneri, flukt, fravær og rømming = desertering m.m.

De norske lovene av 1902 står ennå ved lag — med mindre justeringer. Det bør bevise at de var meget gode den gang de ble vedtatt. Jeg vil formode at de fortsatt er gjeldende i år 2002. Og da kan vi med fordomsfritt blikk konstatere at de egentlige ikke behøvde noen revisjon som følge av den 2. verdenskrig.

K.L. er opptatt av det sosiologiske begrep *landet* (s. 382 spalte 2): «Korleis skal vi då tolke at 93.000 personar vart etterforska og 51.000 dømde, nokre til døden, for *svikt* mot det nasjonalstatlege fellesskapet?»

Her stiller han svik lik med svikt (og han gjentar det på side 383 spalte 1). Men dette er da to vidt forskjellige ord både på nynorsk og riksmål. Prøv med verbet — å svike eller å svikte. Men gjorde alle disse 51.000 seg

skyldig i «Forræderi mot Fæderlandet»? Og var ytterligere 42.000 mistenkte for tilsvarende forbrytelse? På side 383 spalte 1 har K.L. omregnet disse tall til promilletilslutning. Bare for ordens skyld — det rekker til present. Hvis vi legger til de ca. 200.000 som arbeidet på tyske anlegg under krigen blir det 6—7%.

Tyskerarbeiderne var også landssvikere etter K.L.'s definisjon. Hele innlegget til K.L. synes å være sterkt politisk motivert, og et dårlig kamouflert sådant for en bestemt politisk retning. Hele innlegget bærer preg av det. En professor i historie bør søke etter den historiske sannhet — og den er partinøytral.

Jeg har i dette innlegg stillet en del spørsmål som jeg håper at K.L. vil besvare.

Og til slutt dette: Hvorfor ble alm. borgerlig straffelov kapittel 8 (spesielt §86) og 9 endret etter krigen?

Var det for å få kartet til å stemme med terrenget, i en politisk kamp for å få ram på sine motstandere?

Hvorfor ikke kjempe med blanke våpen = lovverket slik det var i 1940.

Surnadal i krig

Memoarer av Arne Årnes

2. økede utgave.

Om nøytralitetsvakt, mobilisering, felttog, okkupasjon, brave krigere og folkeliv, fortalt på lokalplanet og rikspanet. — Ny «innstudering». Fortalt i gaunerstil.

Fåes hos **Arne Årnes, 6650 Surnadal**. Pris kr. 130,-.

Den fortapte . . .

(Forts. fra s. 4)

forhold i Norge under den annen verdenskrig?

Knut Bøckman hevder at «friheten og rettsstaten» ble gjeninnført i 1945. Mon det? Her støter ikke Bøckman bare mot min oppfatning; men også mot oppfatningen til Norges fremste ekspert i statsrett da krigen sluttet, professor dr. juris Jon Skeie. I sin lille bok «Landssvik» (1945) advarer han det norske folk mot hevntanken bak de provisoriske landssvikanordninger og påviser at de er i strid med Grunnloven. «Vi har aldri i vår historie hatt en sådan rettsløshet.»

Titusener av nordmenn ble dømt etter disse lovstridige anordninger, de ble fradømt formuer og stillinger og dertil elementære menneskerettigheter. De fleste var først blitt illegalt arrestert, internert, sjikanert og ikke sjelden bestjålet og mishandlet av hjemmefront og jøssinger. Også regelrett torturering av «landssvikerne» fant sted i betydelig omfang. Det burde ikke minst Knut Bockman vite fordi hans far, prost Bøckman i Tromsø, gjorde en aktverdigg human innsats for å bringe tortureringen av de internerte på Sydspissen fangeleir til offentlighetens kjennskap.

Jeg er ingen udelte Quislingbeundrer, men da jeg i øsregnet stod foran hans bauta på Gjerpen kirkegård 18. juli, på hundreårsdagen til Norges mest utskjelt mann, rant noen ord av gamle redaktør Hoff i Farmand, meg i hu:

«Det verste ved Quisling var at han hadde rett.»

Vi burde nu 46 år etter 1945 se på «rettsoppgjøret» som det det var; seierherrenes hevn over taperne. Så får vi heller diskutere hvor hård hevnen var. Mild var den i alle fall ikke.

På feil side . . .

(Forts. fra s. 1)

Mange hevder jo at Quisling var en dårlig praktisk politiker. Av Fjørtofts bok fremgår det imidlertid tydelig at Quisling i dette tidsrommet spilte Terboven helt ut over sidelinjen, til tross for at Terboven forsøkte å forvise Quisling til Tyskland.

På ett punkt må jeg protestere på det mest energiske. Med en tysk «Akten-Notiz» av 21. juli

1940 (den kan være skrevet av Alfred Rosenberg) hevder Fjørtoft at Axel Stang før sin oppnevning som statsråd lovet Terboven å innordne Arbeidstjenesten i SS. Her er Fjørtoft alt for ukritisk. Det dreier seg om en «Akten-Notiz» som er ment å skade Terboven, og man har vel ikke vært for nøye med argumentene. Faktum er at Stang aldri innordnet Arbeidstjenesten i SS og heller ikke gjorde noe forsøk på det. Dessuten: De som sto Axel Stang nær — og det gjorde jeg — vet at han var uhyre skeptisk overfor Himmeliers og Allgemeine SS' politikk og gjorde alt han kunne for å bekjempe den.

Med dette lille unntak anbefales boken på det beste.

Familien - samfunnets . . .

(Forts. fra s. 1)

Hvis man vil bedre forholdene for vanskeligstilte barn — og selv etter Raundalens pessimistiske vurdering gjelder det ihvertfall ikke mer enn hvert femte barn — må samfunnet i motsetning til nå aktivt legge forholdene til rette for at en av foreldrene i de avgjørende år kan være hjemme hos barnet og ikke være tvunget til å forlate det på grunn av trang økonomi. En løsning kan være betydelige skattereduksjoner for familier med en hjemmевærende forelder med ansvar for ett eller flere barn. En annen mulighet er å utvide den planlagte omsorgslønn til også å gjelde omsorg for barn, men personlig foretrekker jeg den første løsning. Penger som går omveien om staten, tæres det alltid sterkt på underveis. Også ellers må samfunnet på enhver måte støtte opp om alle tiltak som tar sikte på å skape en sunn og stabil familiesituasjon.

For tilslutt å peke på en selvfølghet: Nasjonal Samling var seg fullt bevisst familiens betydning som stabiliserende samfunns-element. «Familien og hjemmet vernes» heter det kort og greit i NS-programmets punkt 20.

Hvem er den slemmeste . . .

(Forts. fra s. 2)

land. I Irland undertrykker engelskmennene irske frihetsbestrebelse, Italia forsøker å tilrive seg Trieste og Fiume, Grekenland okkuperer Smyrna. Rumenerne trenger inn i Budapest, Ungarn og Tsjekkoslovakia fører krig, Storbritannia besetter Persien, den røde armé rykker inn i Litauen og Lettland, britiske tropper undertrykker indisk oppstand i Amritsar, Polen okkuperer Wilnius. Det hersker krig mellom Storbritannia og Afghanistan, likeså

mellom Finland og Sovjetunionen.

I 1920 besetter franske tropper Frankfurt am Main, Darmstadt og Maingau; i midt-Tyskland og i Sachsen forsøker den røde armé å etablere en sovjetrepublikk; etter tvilsom avstemning faller Eupen/Malmedy til Belgia, Burgenland blir besatt av ungarske frihetsskarer, Oberschlesien av allierte tropper under den franske general Le Rond. Frankrike, Grekenland og England deler på det tyrkiske rike, den gresk-tyrkiske krig begynner. Med fransk hjelp angriper Plen Russland, Polen okkuperer Syd-Litauen. Det startes krig mellom Italia og Albania.

I 1921 kommunistoppstander i midt-Tyskland og Hamburg; allierte tropper besetter Düsseldorf, Duisburg, Mulheim og Oberhausen; den polske sjøvinist Korfanty leder terroren i Oberschlesien. Med allierte tropper i ryggen lykkes det å få fradelt Oberschlesien fra Tyskland på tross av folkeavstemning med flertall for tilhørighet som før. I Lilleasia begynner utdrivelse av grekere, i Sovjet likvidering av storbønder, i Nord-Kina er det borgerkrig, jugoslaviske og greske tropper besetter albanske områder, Spania fører kolonikrig i Marokko, arabere reiser seg mot England og Frankrike.

I 1922 fortsatt borgerkrig i Irland, Sovjet annekterer Armenia, Aserbeidsjan og Georgia; Polen undertrykker blodig en ukrainsk oppstand i Øst-Galizien.

I 1923 rykker franske og belgiske tropper inn i Ruhrområdet, franske tropper besetter Kehl, Appenweiler, Offenburg, Wesel, Emmerich. Litauiske friskarer okkuperer Memelland. Blodige kamper i Siebenburgen, franske separatister vil danne autonome republikker i Rheinland og Pfalz. Hæren bekjemper kommunister i Spania.

I 1924 er motsetninger i Grekenland på randen til borgerkrig. Fordrivelse av titusener tyskere fra Ruhrområdet. Fra de polske besatte områder blir rundt en million tyskere fordrevet mellom 1918 og 1939, fra Elsass-Lothringen ca. 200.000.

I 1925 starter Frankrike kolonikrig mot rikabylene i Marokko og druserne i Syria og Libanon. England setter inn tropper i Shanghai. Italienerne og Storbritannia deler Etiopia i interessesfærer. Start av grensekrig mellom Ecuador og Colombia.

I 1926 slår Nederland blodig ned en oppstand på Java.

I 1927 intervensjon av amerikanske og engelske tropper i Kina, USA intervensjoner militært i Nicaragua. Grensekrig mellom Bulgaria og Grekenland.

(Forts. neste nr.)

BOKTJENESTEN

Postboks 924 Sentrum, 0104 Oslo 1. Telefonbest.: (02) 19 06 71

.... eks. QUISLINGS FORSVARSTALE,	
Numerert praktutgave	kr. 150,-
.... » QUISLINGS FORSVARSTALE,	
Billigutgave	kr. 45,-

Serien «SUPPLEMENT TIL OKKUPASJONSHISTORIEN»:

.... eks. Odd Melsom: På nasjonal uriaspost	kr. 50,-
.... » Odd Melsom: NS og fagorganisasjonen	kr. 50,-
.... » Odd Melsom: Fra kirke- og kultur-	
kampen	kr. 50,-
.... » Einar Syvertsen: Også dette bør	
være sagt	kr. 50,-
.... » ALLE 4 BIND:	kr. 150,-

.... » A. I. Bru: Professor på ville veier	kr. 50,-
.... » A. I. Bru: Her er London	kr. 60,-
.... » Adolf Hoel: Universitetet under	
okkupasjonen	kr. 25,-
.... » Finn Kjelstrup: Den norske kapitulasjon	kr. 20,-
.... » Per Lie: Sannheten om Telavåg-affæren	
1942	kr. 15,-
.... » Arne Tellefsen: Når forsvaret forfaller	kr. 25,-
.... » Knut Steenstrup: Dilemma	kr. 200,-
.... » Trygve Engen: Jeg er ingen landssviker	kr. 50,-
.... » Chr. Christensen: Den andre siden	kr. 60,-
.... » Arne Stornes: Spor i vår nære historie	kr. 115,-
.... » Arne Stornes: Sataniske glør	kr. 115,-
.... » Arne Stornes: Skrift om vår nære historie	kr. 70,-
.... » Sundra Sand: Hva var Kristen Samling?	kr. 5,-
.... » Sundra Sand: Noen erindringer fra tiden	
omkring Vidkun Quislings siste dager	kr. 5,-
.... » Dr. jur. Gustav Smedal: Patriotisme og	
landssvik	kr. 100,-
.... » Bjørn Vardaas: Grunnlovsbrudd og	
rettsoppgjør	kr. 30,-
.... » Bjørn Vardaas: Rettsliv og rettsstat	kr. 20,-
.... » Roald A. Nielsen: The «Solbris»	
Escapade	kr. 100,-

«OPPGJØRET» BEDØMMES:

.... eks. Forbundet: Gi oss rettsstaten tilbake	kr. 5,-
.... » Forbundet: § 104. Mere lys over retts-	
oppgjøret	kr. 10,-
.... » Roald A. Nielsen: «Solbris Ohoi!»	kr. 100,-
.... » H.r.advokat Albert Wiesener: Lys over	
landssvikoppgjøret	kr. 145,-

Legg til kr. 20,- for forsendelser ved forskuddsbetaling til: Postgiro 0804-5 15 46 38. Bankgiro 6063.05.01248 eller ved sjekk, i kontanter eller frimerker. (Ellers porto og oppkravsgebyr.)

I alt bestilles for kr. .... som betales slik: .....

Navn: .....

Adresse: .....

Postnr.: ..... Sted: .....

VENNEGAVER
står over til
neste nummer.

Nasjonalisten Knut Bøckmann

I Aftenpostens aftennummer 21.11.91 forsøker Knut Bøckmann seg på følgende distinksjon: «På et visst punkt i prosessen kan det nasjonale, som er noe positivt og ofte inkluderende, gli over i det nasjonalistiske, som lett blir aggressivt og ekskluderende.»

Når vi tenker på alt det Knut Bøckmann har skrevet om sin oppfatning av okkupasjonens tid, kommer vi til at han etter denne definisjon er en typisk nasjonalist. Overfor oss NS-folk og alt som dermed står i forbindelse, er han ihvertfall såvel aggressiv som ekskluderende.

Ytterpunktene som berører hverandre

Av E.B., Bergen

I en kronikk i Aftenposten 18. november trekker Bernt Hagtvatn frem det gamle uttrykket «Ytterpunktene berører hverandre». Det som får ham til å gjøre det, er det ubestridelige faktum at ganske mange fascistiske ledere var tidligere venstresosialister. Det gjelder ved siden av selveste Mussolini også folk som Englands Oswald Mosley, Frankrikes Jacques Doriot og svensken Nils Flyg. I samme forbindelse hadde det kanskje vært fristende å bruke ordet «Motsetningene tiltrekker hverandre», men det ville ikke ha gått så bra, for det er vanskelig å finne folk av betydning som har gått den motsatte veien.

Noe senere i kronikken nevner Hagtvatn også de ganske mange venstresosialister som til syvende og sist havnet i Nasjonal Samling. De er såvidt kjente at jeg ikke skal gjenta navnene her.

Hva er så årsaken til at det vi med et fellesnavn kan kalle de nasjonale bevegelser, øvde slik tiltrekning på venstresosialister? En årsak var selvfølgelig — slik det i det siste mange ganger er påpekt — at f.eks. Nasjonal Samling hadde et meget sterkt sosialt program som kunne gjennomføres uten å gå veien om det ulykkelige «proletariatets diktatur». Men det er også

andre grunner.

Et kjennetegn ved venstresosialister er at deres politiske tenkning som oftest er prinsipiell og underkastet en viss fundamental logikk. På den borgerlige side står man gjerne overfor politiske rotehuer som i beste fall er brukbare pragmatikere. Resultatet er at man som nasjonalist fremdeles den dag i dag kan føre en brukbar samtale med en venstresosialist. Hun eller han forstår prinsipiell politisk tenkning selv om den ikke er lik den egne. Det er mulig å forklare vedkommende at vår holdning under okkupasjonen var basert på logisk tenkning som førte frem til visse klare konklusjoner. En venstresosialist begriper ganske enkelt at det dreide seg om en alternativ politikk, som ville ha kunnet føre frem til akseptable resultater dersom annen verdenskrig hadde utviklet seg annerledes. En borgerlig politiker derimot stiller seg som regel helt uforstående overfor våre resonsementer og har ikke annet å fare med en ordet «forræderi».

Når «ytterpunktene berører hverandre», er det derfor meget sannsynlig at det skyldes disse ytterpunktens evne til klar og logisk politisk tenkning. Det ligger selvfølgelig utenfor borgerlige rotehuers begripelse.

Den tekniske utvikling har gått for fort

Av Sigurd Lyngstad

Dette har ein del vanlege menneskje hatt forståing av lenge, men no kjem dei lærde etter. Nett dette sa professorane Elgmork og Klaussen i TV-serien «Tellus — vår eigen klode».

Me har vorte slik meddrevne i den såkalla utvikling at me går frå oss sjølve som menneske. Einsidig tanke og gjerning på og for den ytre materielle utvikling. Men har menneskja vorte betre? Nei, snarare tvert imot. Og då er det ikkje sann utvikling. Mennesket i oss, det sanne menneske, har vorte gløymt og forsømt. Ja, satt heilt til sides.

Me lever i ei tid, der det vert skrive og tale om rettferd og fred, men so er her ingen fred, slik som det står skrive om. Har falske profetar fått makt til å

hindre Sanninga i å kome fram? Eller korleis heng det saman at me har fått ei «utvikling» som er livstrugande for oss alle på vår jord?

Lat oss minnst likninga om sambandet mellom treet og frukta. Me ser no skremmande og vonde frukter som er vortne openberre og ikkje lenger kan nektast. Men av kva ser me no frukt? Kort kan det vel seiast i tvo ord: Sjøldyrking og penge-dyrking. Materialistisk livsnytting har værta livsmål. Opphøgd til «vitenskap» — religion utan gud.

Her ser me korleis me er komne langt bort frå det me lærde og forstod av vår kristen-

domskunnskap for 50—60 år sidan. Søk sanning og rettferd, og den gode frukt kjem av seg sjølv. Den sanne fred. Når me opplever Gud i oss — i vårt eige indre — då er det ikkje så vanskeleg å forstå kva det vil seie å elske nesten vår som oss sjølv. Først og framst våre næraste, dei me ser og kjenner. Over evne? Nei! Tenk heilskap! Heile vår jord er eit fellesskap — vårt sams livsgrunnlag. Som ein organisme. Medvit om at slik er det, vil få ein kvar til å forstå at han aldri gagnar seg sjølv om han gjør noko til skade for andre. Då vert det sjølvtsagt at det einast kan byggjast på den Gudskapte kjærleiken, slik det er naturleg at borna er glade i sine foreldre og vert elska av dei.

FRA SERIEN: «AFTENPOSTEN REFUSERER»

Om bokbrenning og meningsterror

En av de foretelser som — med rette — trekkes frem som ankepunkt på totalitære regimer, er bokbrenning. En svært synlig måte å forsøke å undertrykke tankers og meningers konkretisering gjennom ordet. Den kristne kirken gikk jo enda lenger. Det var ikke bare bøkene, men også personen som skrev eller leste som ble brent. Men det er heldigvis historie. Det som imidlertid ikke er

Av Hakon Warendorph

historie, er Den Norske Kirkes primas, biskop Andreas Aarflots aksjon på Youngstorget. Da var det det talte ordet handlet om. Det burde vel få være like tilgjengelig som det skrevne.

Det syntes ikke bispen. I øredøvende leven, trakasserier og med «ryggdekning» mot motforestillinger gikk han foran i

ord og handling under den nye «bokbrenning». Ikke et ord skulle nå hjorden. Ikke en mening skulle oppnå vurdering.

Olav Trygvason var ifølge en nylig lansert film den første kristendomsforkynner i Norge med dette noe spesielle forholdet til det som sømmer seg. Selv om tidene har forandret metodene — også for norske biskoper — er de fortsatt stridbare. Nå i kamp for å destruere sin kirke.

Eidsvollssøylen må reises!

I Aftenpostens morgenummer 14/11, 1991 skriver Lars Roar Langslet om professor Wilhelm Rasmussens Eidsvollssøyle og konkluderer: «Det er på tide å sette sluttstrek, med den eneste forsvarlige konklusjon; at søylen omsider blir reist — i en sammenheng og et landskap som vil ta imot den.»

Tidligere i artikkelen skriver han: «Rasmussens personlige holdning og skjebne er i mel-

lomtiden blitt fullstendig irrelevant i diskusjonen om dette (Om reising av søylen. Red.s anm.). Ingen idag vil la være å lese Hamsuns romaner, eller lytte til Monrad Johansens musikk, i forsøket protest mot Nasjonal Samling. Heller ikke vil noen i dag trekke i tvil at Rasmussen var en kunstner av format. En rekke monumenter av ham er å se i norske byer, og flere av hans fine portrettbyster

pryder våre offentlige institusjoner. Hvorfor skal da en nesten ferdiggjort skulptur, som var hans viktigste, ligge lagret på denne uverdige måten, over 50 år etter de hendelsene som bragte ham på kant med samfunnet? Selv kan han ikke straffes mer. Straffen rammer utelukkende et kunstverk — og et samfunn som behandler det slik.»

**ET NYTT MEDLEM —
EN NY ABONNENT —
BETYR NYE MULIGHETER!**

Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie

Kontortid: Mandag, tirsdag og torsdag kl. 11—15.

Postadresse: POSTBOKS 924 SENTRUM, 0104 OSLO 1.

Kontoradresse: ENERHAUGSPlassen 4, OSLO. TLF.: (02) 19 06 71.

JULEMØTET 1991

På tross av gement hærverk fra ondsinnede og/eller villedede og forvirrede åndsamøber, ble julemøtet en hyggelig sammenkomst. Deltakere i stort antall fra hele landet trosset den lite tiltalende odør som de heltemodige aktivistene hadde etterlatt seg. Noen mente den skyldtes stinkbomber, men vi har vår tvil. — Vi kjenner lusa også på lukta! Den norske Kirkes aktiviseringsavdeling sender vel sine kamerater medalje for kulturell innsats.

«**FOLK og LAND**» — Postboks 924 Sentrum, 0104 Oslo 1.